

له بلاو كراوه كانی مائپهړی به هه شت

خوشکی به ریزم بو کوی ده چیت؟

نوسینی

أحمد عمران

وه رگیړانی

حمه امین أحمد

مائپهړی به هه شت

ba8.org

مائپهړنکی نیسلا می زانستی په روه رده بی یه و له پیناو بلاو كړدنه وهی نه و نیسلا مده كه سه له فی
صانح - پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) و هاو د لانی (رضی الله عنهم) له سهری بوون -
وه سهر به هیچ گروپ و لایه نیکی حیربی نیه.

مائپەرى بەھەشت

ئەو كىتەب و بابەت و لىكۆئىنەۋە شەرىئەتە ۋە دەپنە ھۆى:

۱. شارەزاكردى موسولمانان و پەرۋەردە كرنىان لەسەر رىگا راستەكەى ئىسلام، ئەمەش دەستەبەر دەبى بە گەپانەۋە بۇ پەپرەۋە رەسەنەكەى ئىسلام، كە برىتى يە لە قورئان و سوننەت، بە تىگەشتنى پىشىن و پىشەۋايانى ئوممەت.

۲. پاك كرنەۋەى بىروبەۋەر و رەۋشتى موسولمانان، لە دياردەكانى شىرك و كوفر و تاوان.

۳. پالاۋتن و تەصفىە كرنى ئاينى ئىسلام لە بىدعە و بۆچونە داھىنراۋەكان.

۴. وربا كرنەۋەى موسولمانان لە شوپنەۋارى خراپى رىۋايەتە لاۋاز و ھەلبەستراۋەكان.

۵. پتە و كرنى براپەتى يەكى راستەقىنە لەسەر بناغە فراۋانە جىگىرەكەى ئىسلام و نەھىشتن و كەمكرنەۋەى دەمارگىرى مەزھەبى و حىزبى.

ئامانجىمان:

ئاشناكردى كۆمەلگايە لە ئىسلامى رەسەن و دروستكردى تاك و كۆيەتى بۇ تىگەشتن لە سەرچاۋەكانى كە برىتىن لە قورئانى پىرۆز و سوننەتى صەحىح و ئاشكراكلدى ئەو شتانەى كە نامۆن بە ئىسلام و خراۋنەتە نىۋىيەۋە بە چەندىن دەستەۋازەى دەنگ و رەنگ و نوسراۋى لە بۋارەكانى بىروبەۋەر و رەۋشت و ئاكار و پەرۋەردە و زانست و پزىشكى و گەشەى كۆمەلايەتى.

خودايە داۋات ئى دەكەين دامەزراۋمان بكەيت ، وتەۋفىقمان بەدەيت بۇ ھەر كار وگۇقتارىكى جوان وچاك بەۋ شىۋەيەيى كەخۆت لىي رازىت.

ستافى مائپەرى بەھەشت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوپاس و ستایش بۆ خوای گه‌وره صلاوات و سه‌لام له سه‌ر نیراوی خوای گه‌وره (ﷺ)..... دواى ئه‌وه .

خوشکی به‌ریم :- فرمی‌سکه‌کان هاتوونه گوشتار، ئه‌ی گوئی بیسته‌کان له کوین؟ راستی‌یه‌کان ده‌رکه‌وتن، شوین هه‌له‌اتنیان له کوئی‌یه؟ پێگای پۆشن بووه وه، پێیواره‌که‌ی له کوئی‌یه؟ ئه‌ی تۆ به‌ره‌و کوئی ده‌چیت؟ مل بۆ کوئی ده‌نییت؟ بۆ به‌هه‌شت یان بۆ دۆزه‌خ؟ ئه‌ی بێ ئاگای له‌وه‌ی هه‌موو چرکه‌کانی ژیا‌نت ده‌نوسری‌ت و گوشتاره‌کان‌ت کۆ ده‌کری‌نه‌وه و چی به‌دل‌تا دی‌ت ده‌زانری‌ت و هه‌لسوکه‌وته‌کان‌ت ژماره ده‌کری‌ن.

﴿أَحْسَبُ الْإِنْسَانَ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾ (١).

واته : ئایا ئاده‌میزاد واده‌زان‌یت بێ ئێ پرسینه‌وه وازی لێ ده‌هینری‌ت؟. وا مردن یه‌خه‌ی گرتی و کۆتایی ژیا‌نته، تاله مووی سپی، نزیک بوونه‌وه‌ی ئه‌وا کۆتایی ژیا‌نته پێ رانه‌گه‌یه‌نی‌ت، له‌به‌ر ده‌متا چه‌ند قوناغی‌ک هه‌ن ده‌بی‌ت به‌ ناویاندا تی‌ت بپه‌یت، ده‌تۆش راپه‌ره له‌خه‌وی بێ ئاگایی و ئاگادار به‌ره‌وه .

(١) { سورة القيامة: ٣٦ } .

یه‌که‌م قۆناغ: - مردنه، خوای گه‌وره به کاره‌سات ناوی بردووه (مصبیه)
فه‌رموویه‌تی:

﴿إِنْ أَنتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَاصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ﴾^(۱)

واته: کاتی به‌زه‌وی‌دا پۆیشتن بۆ به‌ده‌ست هی‌نانی پۆزیتان و کاره‌ساتی مردن
یه‌خه‌ی گرتن. هه‌ندی له زانایانیش ده‌رباره‌ی مردن ووتویه‌نه: - (بزانه توندو تیژی
ئازاری گیان کێشان، که‌س هه‌ست به پاستی‌یه‌که‌ی ناکات و نایزانیت چۆنه، جگه
له‌وانه‌ی ئازاره‌که‌ی ده‌چه‌ژن، ئه‌وانه‌ش که هیشتا ئازاره‌که‌یان نه‌چه‌ژتووه
وائه‌زانن وه‌ک ئه‌و ئازاره‌جه‌سته‌ی‌یانه که هه‌ستی پێ ده‌که‌ن. به پێوانه کردن
(القیاس). چونکه ئازاری گیان کێشان هێرش ده‌کاته سه‌ر گیانه‌که‌خۆی (الروح)
هه‌موو به‌شه‌کانی تری جه‌سته‌ش ده‌گریته‌وه له ده‌مارو خوین به‌ر و خوین هی‌نه‌ر
و جومگه و بنی مووه‌کان و پیستی جه‌سته‌که‌ش له ته‌وقی سه‌ره‌وه هه‌تا به‌ری
پێ، مه‌پرسه له گرانی و ناخۆشی و ئازاره‌که‌ی، هه‌تا ووتویه‌نه: ئازاری گیان
کێشان توند تره له شمشیر لێدان و داهینان به‌ مشار و قرتاندن به‌ گاز، چونکه
ئازاری شمشیر لێدان و داهینان به‌ مشار و قرتاندن به‌ گاز و شیوه‌کانیان ئازار
ئه‌چیژی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی په‌یوه‌ستن به‌ گیانه‌وه، ئه‌ی چۆنه ئه‌گه‌ر پراکێشراوو
دامالراوه‌که‌ گیانه‌که‌خۆی بی‌ت؟، به‌پاستی لی دراو بۆیه هاوار ده‌کات و ده‌قیژینیت

(۱) {سورة المائدة: ۱۰۶} .

چونکه هیژ له دل و دهر و نودی دا ماوه، به لام ئه وه خه ریکه گیانی ده کیشریت دهنگ و هاواری ده بریت و لاواز ده بیت و له پهل و پۆ ده که ویت چونکه گرانی ئازاره که ی زۆر کاری کردۆته سه ری و سه رکه و تووه به سه ر دلیداو په کی دلی خستوو به شیوه یه ک ئازاره که هه موو جه سه ی گرتۆته وه و هه موو به شه کانی و ئه ندامه کانی تیک داوه و هیژی هاوار کردنی لی بریوه، ئازاری گیان کیشانه که میشکی تیک داوه و زمانیشی لال کردوو و چوار په لی له جووله خستوو، بۆیه ئه وکه سه ی له گیانه لادایه هه ز ده کات ئه گه ر بتوانیت به تکه تکه هاواریش بیت که میك به ویتته وه، به لام ناتوانیت، جا ئه وکه سه ی گیانی ده کیشریت ئه گه ر هیژی تیدابمینی غه ر غه ره و دهنگ له قورگ و سنگی وه ده بیستی و په نگی ده گۆریت و له بهر ئه وه ی ئازاره که ناوه وه و دهره وه ی لاشه ی گرتۆته وه، هه تا چاوه کانی بهرز ده بنه وه بۆ لای به شی سه ره وه ی پیلۆه کانی و زمانی ده چیتته وه یه ک و سه ر په نجه کانی سه وز ده بیت، له حالئ ئه و جه سه یه مه پرسه له کاتی که هه موو ده ماره کانی پشه کیش ده کرین، پاشان ئه ندامه کانی له ش هه مووی وورده وورده ده مرن له سه ره تاوه هه ردوو پیی سارد ده بنه وه و پاشان لولا قه کانی و پاشان هه ردوو رانی، هه ر ئه ندامه ش ئازار دوا ی ئازار ناخۆشی دوا ی ناخۆشی ده بیت هه تا گیان ده گاته گه رووی، ئه وکاته چاوی له دونیا و کهس و کاری ده بریت و ده رگای

ته‌وه‌به‌شی له‌سه‌ر داده‌خړیته^(١)، ئه‌ی گیان ده‌ره‌ینه‌ری ئه‌و که‌سانه‌ی له‌سه‌ره‌ مه‌رگ دان ئه‌ی لی‌بۆرده له‌ تاوان له‌ ئاگری دۆزه‌خ بمان پارێزه‌.

قۆناغی دووهم : گۆڤه‌ : كان عثمان (رضی اللہ عنہ) اذا وقف على قبرٍ ، بکی حتی یبُلَّ لِحِيتَه‌، فقيل له‌ : تُذكرُ الجنة والنار ، فلا تبکی، وَتَبکی مِنْ هَذَا ؟ فقال : إِنَّ رسولَ الله (ﷺ) قال : إِنَّ القبرَ أَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنْ منازلِ الآخرة‌، فَإِنْ نجا مِنْهُ، فما بَعْدُهُ أيسرُ مِنْهُ، وَإِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ فما بَعْدُهُ أَشَدُّ مِنْهُ، قال : وقال رسول الله (ﷺ) : (ما رأيتُ مَنْظَرًا قَطُّ، الاّ القبرَ أَفْطَعُ مِنْهُ)^(٢)، واته‌ : عثمان (رضی اللہ عنہ) هه‌ر کاتی که‌ له‌سه‌ر گۆڤێک بوه‌ستایه‌ ده‌گریا هه‌تا پێشی ته‌ر ده‌بوو، پێیان ووت : باسی به‌هه‌شت و دۆزه‌خ ده‌کړیت که‌چی ناگریته‌ بۆچی بۆ ئه‌وه‌ ده‌گریته‌؟ ووتی : به‌راستی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : (القبر اول منازل الاخرة‌ فَإِنْ يَنْجُ مِنْهَا فما بعده ايسر مِنْهُ، وَإِنْ لَمْ يَنْجُ فما بعده اشد مِنْهُ)^(٣)، واته‌ گۆڤر یه‌که‌م قۆناغی دوايه‌یه‌، هه‌ر که‌س له‌ سزای گۆڤر پزگاری بوو، قۆناغه‌کانی تری دواي گۆڤر به‌ ئاسانه‌تر پزگاری ده‌بیته‌ لیان، هه‌ر که‌سێکیش له‌سزاو ناخۆشی گۆڤر پزگاری نه‌بوو، قۆناغه‌کانی تری دواي گۆڤر قورس تر و گرانه‌تر ده‌بن له‌سه‌ری ((. پاشان ووتوویه‌تی : پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : (ما رأيتُ مَنْظَرًا قَطُّ الا والقبر أَفْطَعُ مِنْهُ)^(٤)، واته‌ هه‌رگیز دیمه‌نی که‌م نه‌بینیوه‌ گۆڤر ترسناک تر نه‌بوویه‌تی لێ، له‌

(١) انظر : الاحیاء للغزالي (٤٦١/٤) .

(٢) اخرجہ : الترمذی (٢٣٠٨) حسن، وابن ماجه (٤٢٦٧)، وأحمد.

(٣) اخرجہ : احمد (٤٥٦) مسند الامام عثمان بن عفان .

(٤) اخرجہ : الترمذی (٢٣٤٥) .

حه دیسیکی درېژی (به پرائی کورې عزیزب) دا هاتووه (ﷺ) ووتوه یه تی: پیغه مبه ر (ﷺ) که له سهر گوړېک داده نیشته دهی فهرموو: (إستعینوا بالله من عذاب القبر ، مرتین او ثلاث)، واته دووچار یا سی جار دهی فهرموو په نا بگرن به خوای گه وره له سزای گوړ . ههر له وحه دیشه دا هاتووه پیغه مبه ر (ﷺ) فهرموو یه تی ((جا گیانه که ی ده گیر پته وه بؤ ناو لاشه که ی و دوو فریشته دین دای دهنیشین و پی ده لاین : په روه ردگارت کئ یه، ئه ویش ده لایت : په روه دگرم (الله) یه، پی ده لاین ئاینه که ت چی یه ؟ ئه ویش ده لایت : ئاینه که م ئیسلامه، پی ده لاین : ئه و پیاو دهی نیرواوه له ناوتاندا کئ یه ؟ ده لایت: ئه و پیاو ده نیروای خوای گه وره یه (ﷺ)، پاشان پی ده لاین : به چیاده زانیت ؟ ده لایت : په یامه که ی خوای گه وره م خوینده وه و باوهرم هیناو و به راستم زانی، جاله ئاسمانه وه بانگ بیژیک بانگ ده کات به راستی بنده که م راستی کرد له به هشت جئ ی بؤ راخن و پوښاک ی به هشتی له بهر بکن و دهر وازه یه کی له به هشت بؤ بکنه وه، فهرمووی : جا له بؤن و بهرامه ی به هشتی به سهردا دیت، هه تا چاوی برېکات گوړه که ی بؤ فراوان ده بیت، فهرموو یه تی : پاشان پیاوکی ریځ و پیځ و جوان و پوښاک جوان و بؤن خوش دیته لای پی ده لایت مژده بیت لیت به وهی پیته خوشه ئه مه ئه وپوژیه که به لیت پی درابوو، ئه ویش پی ده لایت تو کئ ی؟ پوخسارت له پوخساری که سیک ده چیت خیری هینا بیت، ده لایت: من کرده وهی چاکی توم، ئه ویش ده لایت : په روه ردگرم رۆزی قیامت بهینه هه تا بگه ږمه وه بؤ ناو که س و کارو سامان و

مالم))، پاشان وه صفى حالى گيان كيشانى بى باوهر ده كات هه تا ده فهرمويت : (دووباره گيانه كهى ده گه پيټه وه به لاشهيدا، دوو فريشته دين و داي دهنيشينن و پى ده لىن : په روه ردگار كى يه؟ ده لىت : هاها نازانم، پاشان پى ده لىن ئه ئاينه كهت چى يه؟ ده لىت : هاها نازانم، پى ده لىن : ئه ئه و پياوهرى له ناوتاندا هاتووه كى يه؟ ده لىت : هاها نازانم، له تاسمانه وه بانگ خوازىك بانگ ده كات: به راستى دروى كرد، له ناگر جى بؤ راخه و دهر وازه يه كى له دوزه خ بؤ بكه نه وه جا هه لوى گهرمى و ته پ و گرى دوزه خى دىت به سهردا و گورپه كهى له سهر دىته وه يه كه هه تا په راسووه كانى ده چن به يه كدا تى په ر ده كات، پاشان پياوهرى ناشرين و پوښاك ناشرين و بوگن دىت بولاي پى ده لىت: مژده بىت لىت به وهى پىت ناخوشه، ئه مه ئه و پوژده يه به لىت پى دراوه كه ده بىنى، ده لىت: تو كى؟ سهر و چاوت له سهر و چاوى كه سيك ده چىت شهر به ينىت، ئه وىش ده لىت من كرده وه پيسه كانتم، ئه وىش ده لىت: په روه ردگارم پوژى قيامهت مه هينه) (۱).

ئه ئه خوشكى به پړېزم : به و پى يه ئه هلى به هه شت له گورپه كانياندا خوشى يان پى ئه گات و سزا و نازاريش به رده وام ده بىت بؤ ئه هلى دوزه خ له گورپه كانياندا په نا ده گرین به خواى گه وره هه تا ئه و پوژده ئىسرافيل (عليه السلام) فوده كات به كه رنه ادا و هه لسانى پوژى دواى بلاو ده كاته وه .

(۱) اخرجه : ابو داوود (۴۷۵۳) وهو حديث صحيح .

خوشکی به پړېزم: گوئی بگره له پوره ردگاری به تواناو شکومه ند که

ده فهرمویت:

﴿وَنُفِخُ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخُ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ﴾^(۱).

واته : فوده کړیت به که پرنادا (الصور) هر که س له ئاسمان و زهوی دابیت دهریت جگه له و که سهی خوای گوره خوئی ویستی له سهره بمینئ پاشان فوویه کی تری پيدا دهریتته وه کاتیځ دزانی هه موو به پیوه ن چاوه پروان ده که ن، خوای گوره و به تواناو و شکومه ند له سوره تی (یس) دا وه صفی ئه و دیاردهی ده کات و ده فهرمویت:

﴿وَنُفِخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ﴾ * قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ * إِنْ كُنْتُمْ إِلَّا صَيْحَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ﴾^(۲).

واته فوده کړیت به که پرنادا، کاتی دزانی هه موویان له گورکانیان هه دینه دهره وه به ره و پوره ردگاریان ده کشین، ده لئین وهیل بؤ ئیمه ئه وه کئی زیندووی کردینه وه له گورکانمانه وه ئه مه ئه و پوژیه په روره دگاری میهره بان به لئینی یی

(۱) {سورة الزمر: ۶۸} .

(۲) {سورة یس: ۵۱-۵۳} .

دابوين و نيراوه كان هه والى پوودانيان به راست دابوو، له و كاته دا هيچ نابيت جگه له دهنگىكى بهرز كاتيک ده زانن هه موويان له بهرده مماندا ئاماده كراون.

خه لك له سه ر چى مردوون له سه ر ئه وه زيندوو ده كرينه وه و دينه ده ره وه له گوپره كانيانه وه، ئه گه ر له سه ر خي ر مردبوون له سه ر خي ر زيندوو ده كرينه وه، ئه گه ر له سه ر شه پ مردبوون له سه ر شه پ زيندوو ده كرينه وه، ئه وه چاكي يان خراپى كو تايى يه، له خوا ده خوازين سه لامه تمان بكات، خواى گه و ره وشكۆمه ند ده فه رموى:

﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَخْبِطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ﴾^(١).

واته ئه وانه ي سوو ده خو ن له گوپدا راست نابنه وه وه ك كه سيك نه بيت كه شه يتان ده ستى لى وه شانديت .

به رامبه ر ئه وه ش باسى ئه و سه حابى يه كه ئي حرامى به ستوو له حه ج و ده مرىت ، ده فه رموىت ((إغسلوه بماء وسدر وكفنوه في ثوبه ولا تمسوه بطيب ولا تخمروا رأسه فإنه يبعث يوم القيامة ملبيا))^(٢). واته بيشو رن به ئاوو سيدر و به رگه كه ي خو ي بۆ بكه ن به كف ن و بۆ نى خو شى لى مه دن و سه رى دامه پۆشن، چونكه پوژى قيامه ت كه زيندوو ده كرينه وه ده لىت (ليك اللهم ليك).

(١) {سورة البقرة: ٢٧٥}.

(٢) اخريجه : البخاري (١٢٥٣)، مسلم (٩٣٩).

((کۆکردنه‌وه - الحشر))

دوای زیندوو کردنه‌وه خه‌لک کۆ ده‌کړیته‌وه، لیږده‌دا هه‌رچی له‌سه‌ره‌تا و کۆتایی‌دا دروست کراوه کۆ ده‌کړیته‌وه، باوک و کور، کوزراو ویکوژه‌که‌ی، سته‌م لیږکراو سته‌مکاره‌که‌ی، دلدار و دل‌پراوه‌که‌ی وه‌ک خوای ده‌فه‌رموئیت:

﴿قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ * لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ﴾^(۱).

واته بللی ئه‌وانه‌ی له‌سه‌ره‌تاوه دروست کراون و ئه‌وانه‌ی له‌کۆتایی‌دا دروست کراون له‌کاتیکی دیاری کراودا له‌پوژنی قیامه‌تدا له‌شوینیکدا کۆ ده‌کړینه‌وه، هه‌روه‌ها خوای پاک و بیگه‌رد ده‌فه‌رموئیت:

﴿هَذَا يَوْمُ الْفُصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ﴾^(۲).

واته : ئه‌مه پوژنی جیاکردنه‌وه‌یه که ئیوه و پیښ ئیوه‌شمان کۆ کردۆته‌وه تئ‌ی‌دا .

خوشکی به‌رېزم تۆیش ئه‌و پوژنه‌ کۆ ده‌کړیته‌وه به‌پووتی و پئ‌ی‌ په‌تی، ئه‌و پوژنه‌ی عائیشه (علیه‌السلام) ده‌رباره‌ی له‌پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) پرسى : ئه‌ی نیراوی خوای گه‌وره (ﷺ) ژن و پیاو به‌پووتی به‌یه‌که‌وه کۆ ده‌کړینه‌وه سه‌یری یه‌کتری

(۱) {سورة الواقعة: ۴۹-۵۰} .

(۲) {سورة المرسلات: ۳۸} .

ده‌که‌ن؟ پێغه‌مبەر (ﷺ) فه‌رموی ((یاعائشة الأمر أشد من أن ينظر بعضهم الى بعض))^(١)، واته: ئەو عائیشە کارەکه زۆر له‌وه گرانتره بیان په‌رژیت سه‌یری یه‌کتر بکه‌ن، ئێبن و عه‌باس (رضی الله عنهما) ووتویه‌تی ((هه‌مووشتی‌ک هه‌شر ده‌کریت هه‌تا می‌شی‌کیش))، خوای گه‌وره‌ش فه‌رمویه‌تی:

﴿وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ﴾^(٢).

واته کاتی‌ک گیانه‌به‌رانی کی‌ویش کۆ ده‌کرینه‌وه، له‌و پۆژه‌دا.

﴿يَوْمَ تَرَوْهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَارَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ﴾^(٣).

واته له‌و پۆژه‌دا هه‌رچی شیرده‌ر هه‌یه ئاگای له‌وه نامینێ شیرێ پێ‌ده‌دات هه‌رچی دووگیان هه‌یه کۆرپه‌له‌که‌ی له‌بار ده‌چیت ، خه‌لک سه‌ر خۆش ده‌بینی له‌پاستی‌دا سه‌رخۆش نین به‌لکو سزای خوای گه‌وره ئه‌وه‌نده توندو تیژه سه‌ری لێ شی‌واندوون ، هه‌ر له‌و پۆژه‌دا.

﴿يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلَىٰ عَنْ مَوْلَىٰ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ﴾^(٤).

(١) اخرجه : البخاري (٦٥٢٧) ، وسلم (٢٨٥٩) .

(٢) { سورة التکویر: ٥ } .

(٣) { سورة الحج: ٢ } .

(٤) { سورة الدخان: ٤١ } .

واته: ئۇ پۆڭ، گەورە فرىيى بچوكى خۆى ناكە وئىت به هيچ شيؤه يەك. ئۇ پۆڭ هەموو كەس دەلىت خۆم خۆم، پۆڭ نزيك دەبىتە وە لەو خەلگە وە ماوہى يەك ميل، خەلگەكە نوقمى ئارەق دەبن، هەيە هەتا قولى پىئى ئارەق دىت هەيە تاناوقەدى، هەيە هەتا سەر گۆى مەكەكانى، هەيە ئارەق ئەگاتە هەردو گۆچكەى، هەيە ئارەق تا لغاوى دەگات، ئۇ خەلگەش كە كۆدەكرىنە وە سى جۆرن: لەئەبى هورەيرە وە هاتووه (ﷺ) ووتوويەتى: پىغەمبەر (ﷺ) فەرموويەتى: ((يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةَ أَصْنَافٍ، صِنْفًا مِشَاهٍ، صِنْفًا رَكْبَانًا، وَصِنْفًا عَلَى وَجْهِهِمْ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ يَمْشُونَ عَلَى وَجْهِهِمْ، قَالَ إِنَّ الَّذِي أَمْسَاهُمْ عَلَى أَقْدَامِهِمْ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يَمْشِيَهُمْ عَلَى وَجْهِهِمْ أَمَّا أَنَّهُمْ يَتَّقُونَ بِوَجْهِهِمْ كُلَّ حَذَبٍ وَ شَوْكٍ))^(۱)، واتە پۆڭ قىامەت كاتى خەلگە شەر دەكرىت و كۆ دەكرىتە وە، وەسى پۆلن: پۆلىكيان پىادەن بەپى دىن، وپۆلىكيان سوارە بەسوارى دىن، وپۆلىكيان لەسەر پويان دىن بەپۆه، ووترا: ئەى نىرراوى خوا چۆن لەسەر پويان دىن دەپۆن بەپۆه؟ فەرمووى: ئەو خوايەى لەسەر قاچيان ئەى بردن بەپۆه، تواناى هەيە لەسەر پويان بيان بات بەپۆه، بەراستى ئەوانە كە دەپۆن بەپۆه لەسەر پوي خۆلە هەموو لىژايىيەك و درك و داللىك دەپارىزن.

(۱) اخريجه: البخاري (۴۷۶۰)، ومسلم (۲۸۰۶)، والترمذي (۳۱۴۳).

((پەرش و بلاو بوونه‌وه‌ی لاپه‌ره‌کان و لیپرسینه‌وه-تظایر الصحف والحساب))

خوا‌ی گه‌وره‌ فه‌رموویه‌تی: ﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ * فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا﴾^(۱).

واته : هه‌ر که‌س نامه‌ی کرده‌وه‌کانی درایه‌ ده‌ستی راستی ،پاشان به‌ سووک و

ئاسانی لای ئه‌پرسریته‌وه‌، هه‌روه‌ها فه‌رموویه‌تی:

﴿فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ مِمَّنْ قَرَأُوا كِتَابَهُ * إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلاقٍ حِسَابِي * فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ * فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ * قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ * كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ * وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابَهُ * وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِي * يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ * مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِي * هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِي * خَذُوهُ وَفَعْلُوهُ * ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ * ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ * إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ﴾^(۲).

واته : جا هه‌ر که‌س نامه‌ی کرده‌وه‌کانی درایه‌ ده‌ستی راستی له‌ خۆشیاندا

به‌وانه‌ی ده‌ورو به‌ری ده‌لیت ئه‌وه‌ نامه‌که‌مه‌ بیگرن بیخوینه‌وه‌، من هه‌ر ئه‌مزان‌یه‌
ئه‌گه‌م به‌م لیپرسینه‌وه‌یه‌ ئه‌و که‌سه‌ له‌ ژیانیکی خۆشی پێ‌ پازیدا ده‌بی‌ت،
له‌به‌هه‌شتی به‌رزو بڵنددا که‌ دره‌خته‌ به‌رداره‌کانیان شو‌ربۆته‌وه‌، پێ‌یان ده‌وتریت
بخۆن و بخۆنه‌وه‌ نۆشی گیانتان بی‌ت به‌و کرده‌وانه‌ی له‌ دونیادا کردووتانه‌، به‌لام
ئه‌وه‌ی نامه‌ی کرده‌وه‌کانی ده‌دریته‌ ده‌ستی چه‌پی ده‌لیت خۆزگه‌ ئه‌م نامه‌یه‌م

(۱) {سورة الانشقاق: ۷-۸} .

(۲) {سورة الحاقة: ۱۹-۳۳} .

نه درایه ده ست و نه م زانیا یه چ لپړسینه وه یه کم ده بیټ، خۆزگه مردنه که م هه تا سهر بوا یه وه زیندوونه بوو مایه وه، ئه و مال و سامانه ی هه م بوو به کارم نه هات و ده سه لات که م له ده ست چوو، پاشان به فریشته کان ده وتریت بیگرن و په یوه ندی بکه ن وه فرپی بدنه ناو دۆزه خه وه پاشان به کۆت و زنجیریک پیوه نی بکه ن دریزی یه که ی هه فتا بال بیټ چونکه له دونیادا باوه پی به خوی گه وره و مه زن نه هیئا.

خوشکی به پړېزم خۆت بیته وه یاد کاتی نامه ی کرده وه کانت په رش و بلو دهنه وه و ته رازوو داده مه زینریت و له بهر چاوی ئه و خه لکه تو بانگ ده کریټ و ده وتریت فلانی کچی فلان له کوی یه بابیت بؤ به رده می په روه ردگار، یادی ئه و کاته بکه که فریشته یه ک دانراوه بؤ بردنت و نزیکت ده کاته وه بؤ لپړسینه وه، بی لیټیک چوونی ناویک، کاتیک ئه و فریشته یه هه نگاو به هه نگاو به ناو پیزه کاندای به ره و پیشانگای په روه ردگارته ده دبات وه دت وه ستینئ له به رده م خوی گه وره دا، کاتی ئه و خه لکه هه موو چاویان بریوه ته تو، تو ش لی دانی دلت به رز ده بیته وه و ترس و بیمیکی زور دات ده گریت چونکه ده زانیت به ره و کویت ده بن بیر له خۆت بکه ره وه کاتیک نامه ی کرده وه کانت به ده سته وه یه و کرده وه کانی خۆت پی راده گه یه نیت بی ئه وه ی گه ردیله یه کی لی وون بو بیټ. جاله و کاته دا چه نده ها کرده وه ی خراپت بووه و له بیرت چۆته وه ئه و بیرت ده خاته وه، وه چه نده ها خراپت هه بووه هه شارته داوه ئه و ده ری ده خات، و چه نده ها

کرده‌وه‌ت بووه به چاکت زانیوه که چی له‌و شوینده‌دا ده‌دریته‌وه به‌سه‌رو چاوتدا، ئای دلت چه‌نده به‌حه‌سه‌ره‌ته‌و پپ‌په‌ژاره‌یه له‌سه‌ر که‌م ته‌رخه‌می کردنت ده‌باره‌ی په‌رسنتی په‌روه‌ردگاره‌که‌ت، ئه‌و پۆژه‌ی ده‌بریت بۆ به‌رده‌م خوای گه‌وره بۆ لێ پرسینه‌وه، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : (که‌س نیه‌ خوای گه‌وره له‌و پۆژه‌دا قسه‌ی له‌گه‌ڵ نه‌کات بێ ئه‌وه‌ی ته‌رجومانیک هه‌بیّت له‌ نێواندا، کاتی ئه‌و که‌سه‌ی خوای گه‌وره قسه‌ی له‌گه‌ڵدا ده‌کات ته‌ماشای لای پاستی خۆی ده‌کات کرده‌وه‌کانی نه‌بیّت که‌ کردوونی هه‌چی تر نابینیت و سه‌یری لای چه‌پی ده‌کات له‌وکرده‌وانه زیاتر که‌ کردوونی هه‌چی تر نابینیت و سه‌یری به‌رده‌می خۆی ده‌کات ئاگر نه‌بیّت هه‌چی تر نابینیت، جا ئیوه‌ش خۆتان له‌ ئاگر بپاریزن ئه‌گه‌ر به‌ له‌ته‌ خورمایه‌کیش بووه)، له‌ پیاویه‌تیکی تردا هاتوو هه‌رموویه‌تی (ئه‌گه‌ر به‌قه‌سه‌یه‌کی خۆش بووه)^(۱).

(۱) اخرجه : البخاري (۶۵۳۹) ، ومسلم (۲۳۴۵) .

{ حه وزه كهى پيغه مبهه (ﷺ) }

له و پۆژه دا پيغه مبهه (ﷺ) حه وزيكي بۆ دانراوه، ده ربارهى چۆنيتى ئه و حه وزه ئه م وه سفه هاتوو ه : (ئاوه كهى له شير سپى تره، بۆنه كهى له بۆنى مسك خوشتره، وهك ئه ستيژه كانى ئاسمان په رداخى به ده وردا دانراوه هه ر كه س لى بى بخواته وه هه رگيز تينوى نابيتته وه)^(١)، خوشكى به پېژم ئايا ده زانى له و شوينه دا كه سانيك له نه ته وهى محمد (ﷺ) هه ن ده ست به پويانه وه ده نريت، پى بى چوونه سه ر ئه و حه وزه يان لى ده گرن، به پى بى ئه وهى پيغه مبهه (ﷺ) فه رمويه تى : (ترد علىّ أمي الحوض، وأنا أذود الناس عنه كما يذود الرجل إبل الرجل عن إبله، قالوا يارسول الله أتعرفنا؟ قال : نعم لكم سيم ليست لأحد غيركم تردون غرا محجلين من آثار الوضوء وليصذن عني طائفة منكم فأقول يارب هؤلاء أصحابي فيجي ملك فيقول : وهل تدري ما أحدثوا بعدك)^(٢)، واته نه ته وه كه م دى ن بۆ لام لاي حه وزه كه، له وكاته دا من خه لكى له سه ر ده ر ده كه م چۆن پياو ووشترى پياويكى تر له ناو ووشتره كانيدا ده ر ده كات ، ووتيان : ئايا ئه ي نيرراوى خوا ده مان ناسيته وه؟ فه رموى به لى : چوونكه ئيوه سيمايه كتان هه يه كه سى تر نى يه تى له و شوينه دا كه دى ن ده ست و پي تان بازووه به پاشماوهى ده ست نويز به لام كۆمه ليكتان لى ده ر ده كري ت ناگه ن به حه وزه كه ، منيش ده ليم ئه ي په روه رداگار ئه وانه له هاوه لانى منن ، فريشته يه ك

(١) اخرجه : البخاري (٦٥٩٣) ، ومسلم (٥٩٢٨) .

(٢) اخرجه : البخاري (٦٥٨٢) ، ومسلم (٥٩٥١) .

دیت ده لیت : ئایا نازانی ئەمانه دواى تۆ چىيان کردوه و داهیناوه { واته :
 بیدعه چىیه کان } ((، ئەى خوشکی به پیر ئاگات له خۆت بیت نه بیت به یه کى
 له وانهى که پى چوونه سهر چه وزه که یان لى ده گیریت .

((ته رازو – المیزان))

خواى گهروه فه رموویه تی:

﴿وَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا
 حَاسِبِينَ﴾^(۱).

واته ئیمه پۆزى قیامهت ته رازوه کان به دادپهروه ری داده نیین بۆ کیشانی
 کرده وه چاکه کان و خراپه کان بى ئه وهى که س ههچ سته میکی لى بکریت، ئەگەر
 کرده وه کهش ئه وه ندهى توه خه رته له یه کیش بیت ده ی هینین بۆ کیشان، ئەوه
 به سه بۆ ئیمه که له به نده کان ده پرسینه وه، پیغه مبه ریش (ﷺ) فه رموویه تی:
 (يوضع الميزان يوم القيامة، فلو وزن فيه السموات والارض لوسعت، فتقول الملائكة : يارب
 لمن يزن هذا ؟ فيقول الله تعالى : لمن شئت من خلقي، فتقول الملائكة : سبحانك ما
 عبدناك حق عبادتك)^(۲)، واته : پۆزى قیامهت ته رازوو داده نریت ئەگەر ئاسمانه کان

(۱) { سورة الانبياء: ۴۷ } .

(۲) انظر : السلسلة الصحيحة (۹۴۱) .

و زه‌وی بخ‌رێته سه‌ر بۆ کێشان جی‌گه‌یان ده‌بیته‌وه تێ‌یدا، فریشته ده‌لێت ئه‌ی په‌روه‌ردگار ئه‌م کێشانه بۆ کێ‌یه؟ خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رموێت: بۆ ئه‌وانه‌ی خ‌ۆم ئاره‌زووم لێ‌یان هه‌یه له دروست کراوه‌کانم، فریشته‌ش ده‌لێت: پاک و بێ گه‌ردی بۆ تۆ وه‌ک شایسته‌ی تۆبێت نه‌مان په‌رستووی، جا لێ‌رده‌دا سه‌رکه‌وتن و پ‌زگار بوون بۆ که‌سیکه که کێشانه‌کانی قورس بێت و دۆ‌پان و تیاچوون بۆ که‌سیکه که کێشانه‌کانی سووک بێت، خ‌وای گه‌وره فه‌رموووه‌تی:

﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ * فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ * وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ * فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَّةُ * نَارٍ حَامِيَةٍ﴾^(۱).

واته: هه‌رکه‌س تای ته‌رازووی چاکه‌ی قورس بێت ئه‌وه له ژيانێکی خ‌ۆش و به‌خته‌وه‌ریدا، هه‌ر که‌سیش تای ته‌رازووی کاری چاکه‌ی سوک بێت به‌سه‌ر سه‌ردها فری ده‌دریته هاوێیه‌وه، تۆ نازانیت هاوێیه‌چییه؟ ئاگرێکی به‌تینی سوتینه‌ره.

{ سورة القارة: ۶-۱۱ } .

((پردی سیرات – الصراط))

درباره‌ی شیوه و سیفه‌تی ئەم پرده هاتوو هه‌موو باریک تره و له‌شمشیر تیژ تره، قولاپی گه‌وره گه‌وره‌ی له‌سه‌ره خه‌لك به‌كرده‌وه‌كانیان ده‌فرپین، كه‌ه‌ی‌وا‌ه‌یه به‌سه‌لامه‌تی پرزگاری ده‌بی‌ت به‌لام هه‌موو گیانی دا‌پوشاوه، هه‌یانه پال‌ی پی‌وه‌ده‌نن بۆ ناو دۆزه‌خ . (قال رسول الله ﷺ) يُضْرَبُ الصراط بين ظهري جهنم فأكون أنا وأمتي أول من يجوز ولايتكم يومئذٍ إلا الرسل ودعوى الرسل يومئذٍ اللهم سلم سلم ، وفي جهنم كالليب مثل شوك السعدان هل رأيتم السعدان؟ قالوا نعم يا رسول الله ﷺ ، قال : فإنها مثل الشوك السعدان غير أنه لا يعلم قدر عظمها إلا الله، يتخطف الناس بأعمالهم ، فمنهم الموبق بعمله ، ومنهم المجازي حتى ينجي)^(١)، واته : پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((پردی سیرات له‌سه‌ر پشته‌ی دۆزه‌خ دادمه‌زیت من و نه‌ته‌وه‌كه‌م یه‌كه‌م كه‌سیك ده‌بین به‌سه‌ریا تئ ده‌په‌رین، له‌و كاته‌دا كه‌س توانای قسه‌کردنی نی‌یه، پی‌غه‌مبه‌ران نه‌بن كه‌ ده‌لین خوایه سه‌لامه‌تمان بكه، خوایه سه‌لامه‌تمان بكه، له‌ناو دۆزه‌خیشدا قولاپ هه‌یه وه‌ك دپ‌کی سه‌عدان وایه، ئایا ئیوه سه‌عدانتان بینیه؟ ووتیان : به‌لئ، ئه‌ی نی‌رراوی خوا (ﷺ)، فه‌رمووی : ئه‌و قولاپانه وه‌كو دپ‌کی سه‌عدان وان به‌لام گه‌وره‌یی ئه‌وانه خوا نه‌بی‌ت كه‌س نازانی چه‌نده، ئه‌و قولاپانه په‌لاماری خه‌لك ده‌ده‌ن ئه‌یان فرپین

(١) اخرجه : البخاري (٧٤٣٧) ، ومسلم (٤٥٠) .

به کرده‌وه‌کانیان، جاهه‌یه به‌کرده‌وه‌که‌ی تی ده‌گلێت و هه‌یه به‌سه‌ربا ده‌پوات هه‌تا پرزگاری ده‌بیّت).

خه‌لکیش کاتی پۆیشتنیاں به‌سه‌ر ئه‌و پرده‌دا پۆل پۆل : له‌ناویاندا که‌سانێک هه‌یه وه‌ک بروسکه تی ده‌په‌رپێت، وه‌ک با پاشان وه‌ک بالنده ... ، (وَنَبِّئُکُمْ قَائِمٌ عَلَى الصِّرَاطِ يَقُولُ : رَبِّ ! سَلِّمْ سَلِّمْ، حَتَّى تَعْبُزَ أَعْمَالُ الْعِبَادِ حَتَّى يَجِيءَ الرَّجُلُ فَلَا يَسْتَطِيعُ السَّيْرَ إِلَّا زَحْفًا ، قَالَ : وَفِي حَافَتِي الصِّرَاطِ كَلَالِيبٌ مُّعَلَّقَةٌ. مَأْمُورَةٌ، تَأْخُذُ مَنْ أَمَرْتُ بِهِ ، فَمُخْدُوشٌ نَاجٍ وَمُكْدُوسٌ فِي النَّارِ. وَالَّذِي نَفْسُ أَبِي هُرَيْرَةَ بِيَدِهِ ! إِنَّ قَعْرَ جَهَنَّمَ لَسَبْعُونَ خَرِيفًا^(۱)، پێغه‌مبه‌ری ئیوه‌ش (ﷺ) له‌سه‌ر پرده‌که وه‌ستاوه ده‌لێت : (په‌روه‌ردگار سه‌لامه‌تمان بکه، سه‌لامه‌تمان بکه، هه‌تا پیاوی وادیّت توانای پۆیشتنی نێیه ته‌نها له‌سه‌ر سنگ نه‌بیّت، له‌هه‌ردوو لای پرده‌که‌وه قولاپ هه‌یه هه‌لواسراون و فه‌رمانیاں پێ دراوه ئه‌وانه بگرن که فه‌رمان به‌گرتنیاں ده‌دریّت، هه‌یه پرزگاری ده‌بیّت هه‌موو گیانی دا‌پووشاوه، هه‌یه پالێ پێوه ده‌نێن بۆ ناو دۆزه‌خ. سوێند به‌و خوایه‌ی گیانی ئه‌بی هوره‌یره‌ی به‌ده‌سته (ﷺ) قولایی دۆزه‌خ هه‌فتا پایزه)، ئه‌وه‌یه که خواه گه‌وره ده‌فه‌رموێت:

(۱) اخرجه : مسلم (۴۸۱) .

﴿يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾^(۱).

واته ئەو پۆژه خوای گەوره پێغه‌مبەر (ﷺ) و ئەوانەى باوه‌ریان هێناوه له‌گه‌ڵیا سەر شوێر ناکات پۆشنای‌یه‌کان له‌به‌رده‌میاندا لای راستیان‌وه ده‌دره‌وشیته‌وه و ده‌لێن په‌روه‌ردگارمان ئەم پۆشنای‌یه‌مان بۆ به‌رده‌وام بکه و له‌ تاوانه‌کانمان ببوره چونکه هەر ته‌نها تۆ توانات به‌سەر هه‌موو شتێک دا هه‌یه.

((به‌هه‌شت – الجنة))

به‌هه‌شت (پۆشنای‌یه‌و ده‌دره‌وشیته‌وه، وریحانه‌یه و ده‌له‌ریته‌وه، ته‌لاریکه و دروست کراوه، پووباریکه به‌رده‌وام، میوه‌یه ته‌واو گه‌یشته‌وه، ژنه پاک داوین و جوان)، خانووه‌کانی (خشتیکیان زیڤه و خشتیکیان زیوه به‌مسک و ئەزخه‌ر پووکەش کراوه، چه‌و و زیخه‌کانی دوڤ و یاقوتن، خۆله‌که‌ی زه‌عفه‌رانه، هه‌ر که‌س بجیته ناوی تێی دا ده‌مینێته‌وه بێ وه‌پس بوون، بۆ هه‌میشه تێی‌دا ده‌ژی و مردنی بۆنی‌یه بێ ئەوه‌ی جل و به‌رگه‌که‌ی هه‌رگیز کۆن بێت و لاویتی به‌سەر ناچیت) (هه‌رچی ئاره‌زووی بۆی بجوڵیت و چاوی چێژی لی وه‌ربگریت تێی

(۱) {سورة التحريم: ۸} .

داهه‌یه^(۱)، (شتی وه‌های تیدایه به‌چاو نه‌بینراوه و به‌گویی نه‌بیستراوه و به‌دلی هیچ‌کس سیشدا نه‌هاتووه وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویتی:

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾^(۲).

واته: که‌س نازانیت چئی بُو هه‌لگیراوه له‌و شتانه‌ی چاوگه‌ش ده‌که‌نه‌وه له‌ پاداشتی ئه‌و کارانه‌ی کردوویانه، خواردنه‌که‌یان : خوی گه‌وره ده‌رباره‌ی فه‌رموویه‌تی:

﴿وَفَاكِهَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ * وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ﴾^(۳).

واته: میوه‌هاتی زۆریش خویان هه‌لی ده‌بژێرن و گوشتی ئه‌و بالندانه‌ش که‌ خویان ئاره‌زوویان لئی‌یه‌تی و هه‌زی لی ده‌که‌ن، خواردنه‌وه‌که‌یان : خوی گه‌وره ده‌رباره‌ی فه‌رموویه‌تی:

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا * عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا﴾^(۴).

واته: به‌راستی‌بئی گونا‌هاینش له‌ په‌رداخیک دا ئاو ده‌خۆنه‌وه ئاو‌ه‌که‌ی کافوری تیکه‌ل کراوه، سه‌رچاو‌ه‌یه‌که‌ به‌نده‌کانی خوی گه‌وره لی ده‌خۆنه‌وه له‌هه‌ر

(۱) اخرجه : البخاري (۴۷۸۰).

(۲) { سورة السجدة: ۱۷ }.

(۳) { سورة الواقعة: ۲۱ }.

(۴) { سورة الانسان: ۵-۶ }.

شوئنيك ويستيان هه لى ده قوليين به هه لقولاندين، جل و بهرگيان : خواى گه وره
فه رمويه تى:

﴿يُحْلَوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ﴾^(١).

واته: ده ستيان به ده ست به ندى زيوو لوء لوء ده پازيئيريه وه و پۆشاكه كانيان
له ئاوريشم دروست كراوه، هه روه ها فه رمويه تى:

﴿أُولَٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحْلَوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرٍ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ
سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُكَيَّنٍ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نَعَمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا﴾^(٢).

واته: به هه شتى به كان له ناو به هه شتدا بازنگ و ده ست به ندى زيپ له ده ست
ده كه ن و پۆشاكى سه وزى دووتوى ده پۆشن له ئاوريشمى ئه ستوور و ته نك له ناو
به هه شتدا له سه رقه نه فه ي پازاوه شانيان داداوه، ئائه وه يه پادا شتى چاك و
جى وشوئى چاك له گه ليا، راخه ره كانيان.

خواى گه وره ده فه رموييت:

﴿فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ * وَأَكْوَابٌ مُوَضُّوعَةٌ * وَمَنَارِقٌ مُصْفُوقَةٌ * وَزَرَائِي مُبْثُوثَةٌ﴾^(٣).

(١) {سورة الحج: ٢٣} .

(٢) {سورة الكهف: ٣١} .

(٣) {سورة الغاشية: ١٣-١٦} .

واته : له‌به‌ه‌شت دا شوینى خه‌وتنى به‌رزى تېدايه و په‌رداخى تېدا بلاو
کراوه‌ته‌وه بُو ئاو خواردنه‌وه و پالېشتى پېز کراوه پايه‌خى جوانى تېدا
بلاوکراوه‌ته‌وه .

هه‌روه‌ها فه‌رموويه‌تى :

﴿مُتَكِّينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ﴾^(۱).

واته : له‌و به‌ه‌شته خۆشه‌دا به‌ه‌شتى‌يه‌كان له‌سه‌ر پاخه‌رېك شانيان داداوه
كه ناو ئاخنه‌كه‌يان ئاوريشمه ، پوباره‌كانى خواى گه‌وره ده‌رباره‌يان فه‌رموويه‌تى :

﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ
لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً
حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾^(۲).

واته : ئايا ئه‌و به‌ه‌شته‌ى به‌لېن دراوه بدرېت به‌له خوا ترسه‌كان كه‌چنده‌ها
پووبارى ئاوى سازگارى تېدايه بى ئه‌وه‌ى تاميان تېك بچېت و چه‌نده‌ها پوبارېش
له‌شېر كه‌تام و چېژيان ناگوړېت و چه‌نده‌ها پوبار له هه‌نگوینى پالڤته و له‌هه‌موو
ميوه‌ها تېكى تېدايه بۆيان له‌گه‌ل ئه‌وانه‌ش دا لى بوردنې په‌روه‌ردگاريان، وه‌ك

(۱) {سورة الرحمن: ۵۴} .

(۲) {سورة محمد: ۱۵} .

ئەوانە وان کە بۆ ھەمیشە لە ئاگردان و ئاوی لەکۆل دەکرێت بە دەمیانه‌وه کاتی
 ده‌گاته ناو زگیان پێخۆڵه کانیاو پارچه پارچه ده‌کات؟، دره‌خته‌کانی : خوای
 گه‌وره ده‌رباره‌یان فەرموویه‌تی:

﴿وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ * فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ * وَطَلْحٍ مَّنْضُودٍ * وَظِلِّ مَمْدُودٍ * وَمَاءٍ
 مَّسْكُوبٍ﴾^(۱).

واته : ده‌سته‌ی راسته‌کانیش نازانی ده‌سته‌ی راسته‌کان له‌ کوی له‌ ژێر
 سیبهری دره‌ختی بۆ دێرکدان و له‌ ژێر دارمۆزی به‌رچین چین دان و له‌ ژێر سیبهری
 دوورو درێژ دان و له‌ ته‌نیشته‌ تاڤگه‌ و ئاوی ھه‌وز و فواره‌دان. ئەوانه‌ ده‌چنه‌ ناو
 ئەو به‌هه‌شته‌وه بۆ ھه‌تا ھه‌تایه‌ تێی دا ده‌میینه‌وه‌ وه‌ک خوای گه‌وره
 فەرموویه‌تی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا * خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا﴾^(۲).

واته : به‌راستی ئەوانه‌ی باوه‌ریان ھێناوه‌ و کاره‌ چاکه‌کانیان کردوه‌
 به‌هه‌شتی فێرده‌وسمان بۆ ئاماده‌کردون که‌ تێی دا به‌وێنه‌وه‌، بۆ ھه‌میشه‌ و
 به‌رده‌وام تێی دا ده‌میینه‌وه‌ بۆ ئەوه‌ی داوا بکه‌ن بگۆیژرێته‌وه‌ بۆ لایه‌کی تر.

(۱) {سورة الواقعة: ۳۱}.

(۲) {سورة الكهف: ۱۰۸}.

عن أبي سعيد الخدري (رضي الله عنه) قال : قال رسول الله (ﷺ) : (يُؤْتَى بِالْمَوْتِ كَهَيْئَةِ كَبْشٍ أَمْلَحٍ، فَيَنَادِي مُنَادٌ، يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ فَيُشْرِئُوكَ وَيَنْظُرُونَ، فيقول : هل تعرفون هذا؟ فيقولون : نعم، هذا الموت، وكلهم قد رآه، ثم يُنادي : يا أهل النار، فَيُشْرِئُوكَ وَيَنْظُرُونَ، فيقول هل تعرفون هذا ؟ فيقولون : نعم، هذا الموت، وكلهم قد رآه، فيذبح، ثم يقول : يا أهل الجنة، خلود فلاموت. ويا أهل النار، خلود فلاموت)^(١).

واته : پیغه‌مبه‌ری خوایش (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : (پۆژی دوایی مردن له‌سه‌ر شیوه‌ی به‌رانیک‌ی بازوو ده‌هینن جار چ‌یه‌ک جارده‌دات ده‌لیت : ئه‌ی خه‌لکی به‌هه‌شت ئه‌وانیش سه‌ر هه‌ل ده‌ب‌پ‌ن و ته‌ماش‌ا ده‌که‌ن، جا ده‌لیت : ئایا ئه‌مه‌ ده‌ناسنه‌وه، ئه‌وانیش ده‌ل‌ین به‌ل‌ی ئه‌وه‌ مردنه‌، هه‌موویان ئه‌و مردنه‌یان بینیه‌وه، پاشان جار چ‌یه‌ک جار ده‌دات ده‌لیت : ئه‌ی خه‌لکی دۆزه‌خ، ئه‌وانیش سه‌ر هه‌ل ده‌ب‌پ‌ن و ته‌ماش‌ا ده‌که‌ن پ‌ی‌یان ده‌لیت : ئایا ئه‌مه‌ ده‌ناسنه‌وه؟ ئه‌وانیش ده‌ل‌ین به‌ل‌ی ئه‌وه‌ مردنه‌ هه‌موویان بینیه‌وانه‌، له‌به‌ر چ‌اویان له‌ ن‌ی‌وان به‌هه‌شت و دۆزه‌خ‌دا سه‌ر ده‌ب‌پ‌یت پاشان ده‌لیت : ئه‌ی خه‌لکی به‌هه‌شت مانه‌وه‌ی هه‌میشه‌یی ب‌ی له‌ناو چ‌وون و ئه‌ی خه‌لکی دۆزه‌خ مانه‌وه‌ی هه‌میشه‌یی ب‌ی له‌ناو چ‌وون)، له‌و شو‌ینه‌دا پۆژێک پ‌اداشتی زۆر تر ده‌در‌یت به‌به‌هه‌شت‌یه‌که‌ن وه‌ک خ‌وای گه‌وره‌ فه‌رموویه‌تی :

(١) اخرجه : البخاري (٤٧٣٠-٦٥٤٨) ، ومسلم (٧١١٠).

﴿وَجْهٌ يُؤْمِدُ نَاصِرَةٌ* إِلَى رَبِّهَا نَظَرَةٌ﴾^(۱).

واته : لهو پۆژهدا پوخساره کان ته پو ناسک ده بن چونکه به چاوی خۆیان سهیری پهروهردگاریان ده کهن و دهی بینن. عن صُهِيبٍ، عن النبي (ﷺ) قال : (إذا دخل أهل الجنة الجنة، قال : يقول الله تبارك و تعالى : تريدون شيئاً أزيدكم؟ فيقولون : ألم تبيض وجوهنا؟ ألم تدخلنا الجنة وتنجنا من النار؟ قال : فيكشف الحجاب فما أعطوا شيئاً أحب إليهم من النظر الى ربهم عز وجل)^(۲).

واته : پیغه مبهری خوایش (ﷺ) فهرموویه تی : (کاتئ خه لکی به هه شت ده چنه به هه شته وه خوای به تواناو شکومه ند ده فهرمویت ده تانه ویت شتیکی ترتان بۆ زیاد بکه م ؟ ئه وانیش ده لئین ئه ی پرووت سپی نه کردووین ئه ی نه ت خستوینه ته به هه شت له ئاگر پزگارت نه کردووین، له وه زیاتر چی هه یه ؟ فهرموویه تی : په رده لاده دریت خوای گه وره خۆیان نیشان دهدات، به راستی شتیکیان پی نه به خشراوه خۆشه ویست تر بیت لایان له سه یرکردنی پهروهردگاریان)، پاشان ئه م ئایه ته ی خوینده وه پیغه مبهر (ﷺ) که خوای گه وره فهرموویه تی :

﴿لَّذِینَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِیَادَةٌ﴾^(۳).

(۱) {سورة القيامة: ۲۳} .

(۲) اخرجه : مسلم (۴۴۸) ، والترمذي (۲۵۵۲) .

(۳) {سورة یونس: ۲۶} .

واته : بۆ ئهوانه ی چاکه یان کرووه پاداشتی چاکتر و زیاده شیان که سهیر کردنی خوی گه وره و بهرز و شکۆمه ند ئاماده کردوه .

((ناگر - النار))

ئاگریش سزای خوی به بۆ دوژمنه کانی ئهوانه ی سه ریچی خوی ونیرواوه کانی ده که ن، به پراستی یادی ئاگر خوی هه ندی له پیشینانی زپاندووه ، هه ندیکی له بزه ی سه ر لیۆ خستووه ، هه تا سه عیدی کوپی جوبهیر (په حمه تی خوی لیبت) ووتویه تی : چۆن پی بکه نم له کاتی کدا ئاگری دۆزه خ کلپه ی دیت و پیوه نده کانی دامه زراون و کاربه ده سه ته کانی ش ئاماده کراون، جا چۆن ئه و پیشینانه به و شیوه یه نابن که ده زانن، عن النعمان بن البشير (رضی الله عنه)، قال : قال رسول الله (ﷺ) : (إن أهون أهل النار عذابا من له نعلان و شراکان من نار، يغلي منهما دماغه، كما يغلي المرجل ما يرى أن أحدا أشد منه عذابا و إنه لأصونهم عذابا)^(۱)، واته : (سوک ترین سزای دۆزه خ که ده دریت که سی که جوتی سۆلی ئاگرینی له پیدایه می شکی پیوه ی ده کولینیت وه ک چۆن مه نه لئ سهر ئاگر ده کولیت و واده زانیت که س له و توندتر سزا نادریت له کاتی کدا له هه مووکه س سزا که ی ئاسان تره). چۆن به و شیوه یه نابن ده زانن (ئه و ئاگره هاواری خوی بهرز کرده وه بۆ لای پهروه ردگاری ووتی : هه ندیکم هه ندیکم خوارد، خوی گه وره ش پیی دا دوو هه ناسه بدات، هه ناسه یه ک له زستان دا و هه ناسه یه ک له هاوین دا، گه رمترین پۆژ که هه سستی پی بکه ن له

(۱) اخرجه : البخاري (۶۵۶۱) ، ومسلم (۵۱۶) .

هاویندا له گڕ و بلیسه‌ی دۆزه‌خه‌وه‌یه، وه ساردترین پۆژ له زستاندا له سه‌هۆل به‌ندانه‌که‌ی دۆزه‌خه‌وه‌یه {که‌ناوی زه‌مه‌ره‌یره} ^(١). چۆن به‌و شیوه‌یه نابن له‌کاتی‌کدا ده‌زانن که (پۆژی قیامه‌ت دۆزه‌خ ده‌هێنن هه‌فتا هه‌زار لغاوی هه‌یه هه‌ر لغاوه‌ی هه‌فتا هه‌زار فره‌شته‌ی رای ده‌کێشن) ^(٢)، چۆن وانابن که ده‌زانن پاده‌کێشری‌ن به‌ره‌و ئه‌و ئاگره‌، خوای گه‌وره‌ فره‌موویه‌تی:

﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُقُوا مَسَّ سَقَرٍ﴾ ^(٣).

واته : ئای له‌و پۆژه‌ی به‌سه‌ر پوودا پاده‌کێشری‌ن له‌ناو ئاگرداو پێ‌یان ده‌لێن ده‌ی بیچیژن تالاه‌و و سزای ئاگر.

چۆن به‌و شیوه‌یه نابن ده‌زانن خوا ده‌رباره‌ی پۆشاکه‌کانی دۆزه‌خی‌یان فره‌موویه‌تی:

﴿هَٰذَا خِصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّنْ نَّارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ ۖ هَٰذَا خِصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّنْ نَّارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ ۖ هَٰذَا خِصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ﴾ ^(٤).

(١) اخرجه : مسلم (١٤٠٠).

(٢) اخرجه : مسلم (٢٨٤٢).

(٣) { سورة القمر: ٤٨ } .

(٤) { سورة الحج: ١٩ } .

واته : جا ئه‌وانه‌ی بی باوه‌رپوون پۆشاکیان له ئاگر بۆ ده‌برپیت و ئاوی له‌کولیش ده‌کریت به‌سه‌ریاندا، هه‌روه‌ها خوی گه‌وره‌هه‌رموویه‌تی:

﴿سَرَّابِلُهُمْ مِنْ قَطْرَانٍ وَتَغَشَى وَجُوهَهُمُ النَّارُ﴾^(۱).

واته : کراسه‌کانیان له‌قه‌ترانه وئاگریش سه‌رو چاویان داده‌پۆشیت، چۆن وانابن که ده‌زانن خواردمه‌نی‌یه‌کانیان خوی گه‌وره‌هه‌رموویه‌تی:

﴿إِنَّ شَجَرَتَ الرَّقُومِ * طَعَامُ الْأَثِيمِ * كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ * كَالْعَلِيِّ الْحَمِيمِ﴾^(۲).

واته : به‌پاستی خواردنی تاوان باران له دۆزه‌خدا به‌ری دره‌ختی زه‌قنه‌بووته، که وه‌ک قورقوشمی تواوه له‌ناو زگدا ده‌کولیت وه‌ک چۆن ئاو ده‌کولیت و قولت ده‌دات، هه‌روه‌ها خوی گه‌وره‌هه‌رموویه‌تی:

﴿فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ * وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ﴾^(۳).

واته : ئه‌مڕۆ لی‌ره‌دا بی دلسۆزن، خواردنه‌که‌شیان کیم و زوخاوه، چۆن ئه‌وه‌هه‌رموویه‌تی له‌کاتی‌کدا ده‌زانن خواردنه‌وه‌که‌یان خوی گه‌وره‌هه‌رموویه‌تی:

(۱) {سورة ابراهيم: ۵۰} .

(۲) {سورة الدخان} .

(۳) {سورة الحاقة: ۳۵-۳۶} .

﴿وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَقًا﴾^(۱).

واته : ئەگەر تینویان بێت و هاوار بکەن بۆ ئاو ئاوێکیان دەدریڤت و هەق قورقوشمی تیاوه وایه سه‌رو چاو دەرژێنی، خراپترین خواردنه‌وه‌یه‌ك جیگه‌یه‌کی چه‌نده ناخۆش و پڕ ئازاره. چۆن به‌و شیوه‌یه‌ نابن ده‌زانن گورزیان بۆ ئاماده‌کراوه‌ خوای گه‌وره‌ دەرباره‌ی فەرموویه‌تی:

﴿وَلَهُمْ مَقَامٌ مِنْ حَدِيدٍ﴾^(۲).

واته : کوته‌کیان له ئاسن بۆ ئاماده‌کراوه، به‌و کوته‌کانه‌ لی‌یان ده‌ده‌ن. چۆن وانابن ده‌زانن که زنجیر ده‌کرێن به زنجیری‌ك خوای گه‌وره‌ دەرباره‌ی فەرموویه‌تی:

﴿ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ﴾^(۳).

واته : به‌فریشته‌کان ده‌وتری‌ت پاشان به زنجیری‌ك درێژه‌که‌ی هه‌فتا باله‌ بیان به‌ستنه‌وه.

موفه‌سیره‌کان دەرباره‌ی ئه‌و ئایه‌ته‌ ووتویانه : ئه‌و زنجیره‌ له‌پاشیوه‌ تی‌ی هه‌له‌کی‌شن هه‌تا له ده‌میوه‌ دی‌ته‌ دهره‌وه‌ وه‌ك چۆن مریشك ده‌کرێت به‌ شیشه‌وه‌

(۱) {سورة الکهف: ۲۹} .

(۲) {سورة الحج: ۲۱} .

(۳) {سورة الحاقة: ۳۲} .

بۆ برژاندن، چۆن وانابن ده‌زانن ئاواته‌کان و داواکانی خه‌لکی دۆزه‌خ هه‌رگیز نایه‌ته دی که خوای گه‌وره ده‌رباره‌ی فهرموویه‌تی:

﴿وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ﴾^(۱).

واته : بێ باوه‌په‌کان له‌ناو دۆزه‌خدا هاوار ده‌که‌ن ده‌لێن په‌روه‌ردگارمان له‌م دۆزه‌خه‌ ده‌رمان به‌ینه‌ بمان گێڤه‌روه‌ه بۆ دنیا بۆ ئه‌وه‌ی کرده‌وه‌ی چاک بکه‌ین نه‌ک ئه‌و کاره‌ خراپانه‌ی کردوومه‌نه‌، پێ‌یان ده‌وتریت ئایا ئه‌وه‌نده‌مان ته‌مه‌ن پێ‌ نه‌دان له‌ دنیا هه‌رکه‌س بیه‌ویت بیری تێدا بکاته‌وه‌ بیر بکاته‌وه‌؟ له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا نێرراوی ترسینه‌رمان بۆ ناردن هه‌ر راست نه‌بوونه‌وه‌، ده‌ بچێژن سزای ئاگر، به‌راستی بۆ سته‌م کاران یارمه‌تی ده‌ر و دۆست نه‌یه‌، هه‌روه‌ها خوای گه‌وره له‌سه‌ر سزای دۆزه‌خیه‌کانه‌وه‌ فهرموویه‌تی:

﴿رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ﴾^(۲).

واته : په‌روه‌ردگارمان به‌ چاوی خۆمان بینیمان و به‌گۆی خۆمان بیستمان ئه‌وه‌ی باوه‌رمان پێ‌ی نه‌بوو، ده‌بمان گێڤه‌روه‌ه بۆ دنیا هه‌تا کرده‌وه‌ی چاک بکه‌ین چونکه‌ ئێستا ئێمه‌ دلنیاين، وه‌هه‌روه‌ها خوای گه‌وره فهرموویه‌تی:

(۱) {سورة الفاطر: ۳۷} .

(۲) {سورة السجدة: ۱۲} .

﴿قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ * رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ﴾^(۱).

واته : په‌روه‌ردگارمان له‌م ئاگره‌ ده‌رمان به‌ینه، ئه‌گه‌ر گه‌پاينه‌وه بۆ گومپایی به‌راستی ئه‌وه سته‌م کارین، له‌و کاته‌دا وه‌لامی ده‌م کوت که‌ریان ده‌دریته‌وه له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاره‌وه پێ‌یان ده‌فه‌رمویت:

﴿قَالَ اخْسَؤْا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ * إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ * فَاتَّخَذَ تَمَوْهُمْ سَخِرِيًّا حَتَّىٰ أَنْسَوْكُم ذِكْرِي وَكُنتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ﴾^(۲).

واته : ده‌متان داخه‌ن و قسه‌ مه‌که‌ن له‌ناو ئاگره‌که‌دا، چه‌ونکه له‌ دونه‌دا کومه‌لێک له‌ به‌نده‌کانم ده‌یان ووت : په‌روه‌ردگارمان ئی‌مه باوه‌رمان به‌ تۆ هیناوه، تۆش لی‌مان خۆش ببه‌ و په‌حممان پێ‌که چونکه تۆ له‌هه‌موو خاوه‌ن په‌حمه‌کان به‌په‌حم تر و می‌هه‌بان تری که‌چی ئی‌وه گالته‌تان پێ‌ ده‌کردن هه‌تا ئه‌و گالته‌ پێ‌کردنه‌تان یادی منی له‌بیر بردنه‌وه و به‌رده‌وام پێ‌یان پێ‌ده‌که‌نین، کاتێ دۆزه‌خی‌یه‌کان داوا له‌سه‌ر په‌رشتی‌که‌رانی دۆزه‌خ ده‌که‌ن نه‌ختی سزا که‌یان له‌سه‌ر سوک بکاته‌وه په‌نا به‌خوا، وه‌ک خوی گه‌وره‌ لی‌پانه‌وه بۆمان ده‌گێریته‌وه ده‌فه‌رمویت:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَتِهِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ﴾^(۱).

(۱) {سورة المؤمنون: ۱۰۶-۱۰۷} .

(۲) {سورة المؤمنون: ۱۰۸-۱۱۰} .

واته : ئه‌وانه‌ی له‌ناو دۆزه‌خ دان به‌فریشته به‌رپرسه‌کانی دۆزه‌خ ده‌لّین داوا له‌ په‌روه‌ردگارتان بکه‌ن تا‌قه‌یه‌ک پوژ سزیمان له‌سه‌ر که‌م بکاته‌وه ، فریشته‌کانیش وه‌لامیان ده‌ده‌نه‌وه :

﴿ قَالُوا أَوَلَمْ نَكُتَايَكُم رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴾ (۲).

واته : پێ‌یان ده‌لّین : ئایا پێ‌غه‌مبه‌ران نه‌هاتن بؤ سه‌رتان به‌به‌لگه‌ی پوون و ئاشکراوه ، ئه‌وانیش ده‌لّین : به‌لّی هاتوون ، ده‌لّین : ده‌پا‌رینه‌وه ، پا‌رانه‌وه‌ی بی باوه‌رانی‌ش جگه له گوم‌رای هیچی تر نی‌یه .

کاتێ ئومید ب‌پاوده‌بن و ئا‌واته‌کانیان به‌دی نایه‌ت ته‌مه‌نای مردن ده‌که‌ن داوا له‌ لێ‌پرس‌راوی دۆزه‌خ ده‌که‌ن دا‌وابکات له‌ خ‌وای گه‌وره‌ بۆ‌یان له‌نا‌ویان به‌ریت و بیان م‌رینێ :

﴿ وَادَّأَيَا مَالِكٍ لِّقُضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَا كُنْتُمْ * لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرُكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴾ (۳).

واته : ها‌وار ده‌که‌ن ده‌لّین ئه‌ی مالیک با په‌روه‌ردگارت بمان کوژیت و پ‌زگارمان ببیت له‌م س‌زایه ، ئه‌ویش پێ‌یان ده‌لّیت : ده‌بی هه‌ر بم‌یننه‌وه تێ‌یدا ، چونکه

(۱) { سورة الغافر: ۴۹ } .

(۲) { سورة الغافر: ۵۰ } .

(۳) { سورة الزخرف: ۷۷-۷۸ } .

به‌راستی هه‌قمان بۆ هینان به‌لام به‌شی زۆر تان رقتان له‌هه‌ق ده‌بووه‌وه. پۆزش هینانه‌وه له‌ناو ئاگرده‌وه‌رناگیریت، ئه‌وانه‌ی له‌ دونیادا خه‌لك شوینیان ده‌که‌ویت خۆیان له‌ شوین که‌وتووهدکانیان به‌ری ده‌که‌ن به‌ شیوه‌یه‌ك شه‌یتان خۆی به‌ری ده‌کات له‌و شوین که‌وتوانه‌ی فه‌رمانه‌کانیان به‌جی هیناوه‌وه‌سه‌پیچی خوای گه‌وره‌یان ده‌کرد، ئه‌وه‌تا شه‌یتان له‌سه‌ر دوانگه‌یه‌ك له‌ناو دۆزه‌خ دا‌راست ده‌بیته‌وه‌وه به‌شوین که‌وتووهدکانی خۆی ده‌لّیت : وه‌ك خوای گه‌وره‌وه‌صفی ئه‌و شوینه‌ ده‌کات و ده‌فه‌رمویت:

﴿وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْتُكُمْ فَأَخْلَفْتُكُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُمُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنتُمْ بِمُصْرِخِي إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾^(۱).

واته : کاتئ هه‌موو شتێك ده‌بیته‌وه‌وه‌و شه‌یتان رپوو ده‌کاته‌ په‌یره‌و که‌رانی و ده‌لّیت به‌راستی خوای گه‌وره‌ په‌یمانی پیدابوون په‌یمانی راستی، منیش په‌یمانی درۆ، که‌چی ئیوه‌ هه‌ر شوینم که‌وتن هه‌رچه‌نده‌ من ده‌سته‌لام به‌سه‌رتانا نه‌بوو، ئه‌وه‌نه‌بئ بانگه‌وازم لئ کردن ئیوه‌ش گیلانه‌هاتن به‌ده‌م بانگه‌وازه‌که‌مه‌وه‌، جا لۆمه‌ی من مه‌که‌ن به‌لکو لۆمه‌ی خۆتان بکه‌ن له‌سه‌ر ئه‌وه‌، ئیستاش من توانای به‌ده‌مه‌وه‌هاتنی ئیوه‌م‌ن‌یه‌و ئیوه‌ش توانای به‌ده‌مه‌وه‌هاتنی منتان‌ن‌یه‌

(۱) {سورة ابراهيم: ۲۲} .

به پراستی من هه ر باوه پم به وه نه بووه كه منتان كردبووه هاوبهش له دونیادا به پراستی سته م کارانیش سزای توند و تیژیان بۆ ئاماده کراوه .

خوشکی به پێزم ئایه ته کانی قورئان ده باره ی وه صفی ئاگر و ئه وانه ی له ناو ئاگردان زۆر زۆره ، به لام بیرخستنه وه یه ک پالی پێوه ناین بۆی له ترسی مه ترسی ئاگر و سزای خوای گه وه ره له سه رتان، به دروستیش هاتوو له پیغه مبه ره وه (ﷺ) فه رموو یه تی : (إِطْلَعْتَ فِي النَّارِ فَوَجَدْتَ أَكْثَرَ أَهْلِهَا نِسَاءً)^(۱)، واته : سه یری ناو ئاگری دۆزه خم کرد بینیم به شی زۆری خه لکه که ی ئافره تان .

هه روه ها به ئافره تانی فه رموو ه (تصدقن فإني رأيتكن أكثر أهل النار)^(۲)، واته : ئافره تان خیر و سه ده قه زۆر بکه ن چونکه بینیومه به شی زۆری دۆزه خی یه کان له ئێوه ن .

خوشکی به پێزم -بزانه که تو ئه گه ر نه گه یشتی به نیشانه کانی هاتنی پۆژی دوا یی، پۆژی دوا یی به په له ی تو مردنته ، جا کاتی کاتی مردن هات ئه وه گه یشتنه به و پۆژه دا، به پراستی خوای گه وه ره فه رموو یه تی :

﴿إِنِّي لَأَفَانِي لَهُمْ إِذَا جَاءَهُمْ ذِكْرُهُمْ﴾^(۳).

(۱) اخرجه : البخاري (۶۴۴۹) ، وسلم (۶۸۷۳) .

(۲) اخرجه : مسلم (۲۳۸) .

(۳) {سورة محمد: ۱۸} .

واته : چۆن بۆيان ههيه بېرېكه نه وه و تۆبه بکهن کاتى پۆژىدوايى بىت ههروهه
له سه ره مه رگ دا هه لئوتانىك نىيه بو تريت و تۆبه يه ك نىيه به ده ست بىت.
ئەوش پيگای به هه شت و پيگای دۆزهخ، باش سه رنج بده كام پيگایان ده گريت؟
بۆ كوى ده چيت؟.

وهلى الله على محمد وعلى آله وصحبه وسلم